

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 193 (XXXVII) — Nr. 62

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 23 ianuarie 2025

SUMAR

Pagina

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE
ȘI JUSTIȚIE

Decizia nr. 22 din 18 noiembrie 2024 (Completul pentru
soluționarea recursului în interesul legii) 2–16

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU SOLUȚIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 22

din 18 noiembrie 2024

Dosar nr. 1.533/1/2024

Corina-Alina Corbu	— președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Carmen Elena Popoiag Marian Budă	— președintele Secției I civile — președintele delegat al Secției a II-a civile
Elena Diana Tămagă	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Eleni Cristina Marcu	— președintele delegat al Secției penale
Beatrice Ioana Nestor	— judecător la Secția I civilă
Mirela Vișan	— judecător la Secția I civilă
Cristina Truțescu	— judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Ponea	— judecător la Secția I civilă
Irina Alexandra Boldea	— judecător la Secția I civilă
Maricel Nechita	— judecător la Secția I civilă
Gheorghe Liviu Zidaru	— judecător la Secția I civilă
Mihaela Glodeanu	— judecător la Secția I civilă
Ruxandra Monica Duță	— judecător la Secția a II-a civilă
Minodora Condoiu	— judecător la Secția a II-a civilă
Virginia Florentina Duminecă	— judecător la Secția a II-a civilă
Ianina Blandiana Grădinaru	— judecător la Secția a II-a civilă
Valentina Vrabie	— judecător la Secția a II-a civilă
Diana Manole	— judecător la Secția a II-a civilă
Carmen Sandu Necula	— judecător la Secția a II-a civilă
Ștefan Ioan Lucaciuc	— judecător la Secția a II-a civilă
Mădălina Elena Vladu Crevon	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Mihnea Adrian Tănase	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Dan Andrei Enescu	— judecător la Secția penală
Mircea Mugurel Șelea	— judecător la Secția penală

1. Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii este legal constituit în conformitate cu dispozițiile art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă raportat la art. 31 alin. (4) lit. a) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, aprobat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2023, cu modificările ulterioare (*Regulamentul*).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Ileana Peligrad, desemnată pentru această cauză în conformitate cu dispozițiile art. 32 din Regulament.

4. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror șef al Secției judiciare Antonia Eleonora Constantin.

5. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la dezlegarea următoarei probleme de drept: „Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 75 din Legea nr. 85/2014 privind măsurile procesuale pe care le poate dispune instanța de judecată în situația existenței a două căi de atac, atât a creditorului, cât și a debitorului, și a aceluiași acțiuni civile, în condițiile în care față de debitor s-a deschis, în cursul soluționării căilor de atac, procedura insolvenței, iar criticile acestora privesc aceeași creanță dedusă judecății”.

6. Magistratul-asistent a învederat că la dosarul cauzei s-au depus opinii de către Institutul Național al Magistraturii, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Drept din cadrul Academiei de Studii Economice și Facultatea de Drept din cadrul Universității București, precum și un punct de vedere din partea doamnei judecător Diana Manole, membru al completului.

7. Președintele completului, doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, a acordat cuvântul reprezentantului procurorului general.

8. Reprezentantul procurorului general a solicitat admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii în ceea ce privește problema de drept sesizată, arătând că își mențin pe deplin valabilitatea considerentele din Decizia nr. 19/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii și în privința prezentei sesizări de recurs în interesul legii, fiind aplicabile *mutatis mutandis* și în privința acestei chestiuni de drept.

9. Astfel, întrucât se află într-o conexiune logică cu măsura suspendării, care îi precedă, măsura încetării judecății căii de atac declarate de creditor este perfect concordantă cu dispozițiile art. 75 alin. (1) teza finală din Legea nr. 85/2014 și, față de împrejurarea că prevederile art. 75 alin. (2) lit. a), conținând o normă de excepție, sunt de strictă interpretare și aplicare, neputând fi extinse în privința căilor de atac declarate de creditori, rezultă că măsura încetării judecării căii de atac, după rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii insolvenței, se aplică exclusiv căii de atac declarate de creditor, fără a putea fi aplicată și în privința căii de atac declarate de către debitor.

10. Includerea ambelor măsuri (suspendare și, consecutiv, încetare) în același alineat al art. 75 din Legea nr. 85/2014 relevă faptul că acestea privesc aceeași ipoteză juridică specifică, care în ansamblul articolului constituie regula, excepțiile de la această regulă fiind indicate în alineatul următor.

11. Față de caracterul de normă de excepție al dispozițiilor art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014, rezultă că ambele măsuri prevăzute în primul alineat al aceluiași articol, atât suspendarea, cât și încetarea judecării acțiunii judiciare demarate de creditorul debitorului insolvent, continuă să se aplice exclusiv căii de atac pe care acest creditor a declarat-o.

12. În concluzie, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (1) și alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014, în situația existenței a două căi de atac, atât a creditorului, cât și a debitorului, și a aceleiași acțiuni civile și în condițiile în care, față de debitoare, s-a deschis în cursul soluționării căii de atac procedura insolvenței, iar criticile ambelor părți privesc aceeași creanță dedusă judecării, se impune suspendarea judecării apelului/recursului creditorului și continuarea judecării apelului/recursului debitoarei aflate în procedura de insolvență. La rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii de insolvență, încetează judecarea apelului/recursului declarat de creditor.

13. Președintele completului, doamna judecătoare Corina-Alina Corbu, constatând că nu mai sunt alte completări, chestiuni de invocat sau întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare.

ÎN ALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, a constatat următoarele:

I. Temeiul juridic al recursului în interesul legii

14. Articolul 514 din Codul de procedură civilă prevede astfel: „Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.”

II. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

15. Sesizarea s-a făcut de către Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, atașându-se documentația constituită în legătură cu problema de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii.

III. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării

16. Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 85/2014 sau Codul insolvenței*:

„Art. 75. — (1) De la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului. Valorificarea drepturilor acestora se poate face numai în cadrul procedurii insolvenței, prin depunerea cererilor de admitere a creanțelor. Repunerea pe rol a acestora este posibilă doar în cazul desființării hotărârii de deschidere a procedurii, a revocării încheierii de deschidere a procedurii sau în cazul închiderii procedurii în condițiile art. 178. În cazul în care hotărârea de deschidere a procedurii este desființată sau, după caz, revocată, acțiunile judiciare sau extrajudiciare pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului pot fi repuse pe rol, iar măsurile de executare silită pot fi reluate. La data rămânerei definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, atât acțiunea judiciară sau extrajudiciară, cât și executările silit suspendate încetează.

(2) Nu sunt supuse suspendării de drept prevăzute la alin. (1): a) căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii și nici acțiunile civile din procesele penale îndreptate împotriva debitorului; (...).”

IV. Orientările jurisprudențiale divergente

17. Referitor la problema de drept ce face obiectul prezentei solicitări de sesizare cu recurs în interesul legii, potrivit titularului sesizării, în jurisprudența Secției a II-a civile au fost identificate patru orientări jurisprudențiale.

18. Într-o primă opinie s-a statuat în sensul suspendării judecării căilor de atac a apelurilor promovate de ambele părți.

19. În argumentare s-a reținut că suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare, în temeiul art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014, reprezintă un efect al deschiderii procedurii falimentului societății de asigurare. Această suspendare operează prin efectul legii și trebuie doar constatată de instanța de judecată.

20. Legiuitorul a urmărit, prin norma imperativă prevăzută de textul legal anterior menționat, concentrarea tuturor litigiilor având ca obiect averea debitorului în competența exclusivă a judecătorului-sindic.

21. Asigurarea judecării în mod unitar de către judecătorul-sindic a tuturor cererilor îndreptate împotriva debitorului societate de asigurare ce pot afecta patrimoniul acestuia este scopul avut în vedere de textul legal instituit prin art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014, indiferent dacă prin acestea se urmărește recuperarea unor creanțe comerciale ori a unor creanțe din asigurări, în condițiile în care acest text de lege nu conține vreo dispoziție de exceptare de la măsura suspendării.

22. Așadar, ținând cont de faptul că suspendarea de drept prevăzută de art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 este obligatorie, iar nu facultativă și având în vedere calitatea debitoare de societate de asigurare față de care s-a deschis procedura falimentului, instanța supremă a constatat că s-a dispus, în mod corect, suspendarea judecării apelurilor.

23. În acest sens este relevantă Decizia nr. 47 din 16 ianuarie 2020 a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

24. În cea de-a doua opinie s-a apreciat că se impune continuarea judecării apelurilor promovate de ambele părți.

25. În susținere s-a arătat că dispozițiile art. 262 din Legea nr. 85/2014 se corelează cu cele ale art. 75 alin. (2) din același act normativ, care reglementează situațiile de excepție în care măsura suspendării de drept nu se aplică.

26. Au fost reținute statuările obligatorii ale instanței de contencios constituțional, regăsite în Decizia nr. 690/2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 18 martie 2019, precum și interpretarea dată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii prin Decizia nr. 19/2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1061 din 2 noiembrie 2022, apreciindu-se că instanța de apel avea obligația de a respecta dezlegările date prin aceste decizii, neputând fi excluse de la aplicare dispozițiile cu caracter general cu care norma specială se completează, respectiv art. 75 alin. (2) din Legea nr. 85/2014.

27. Aceasta presupunea raportarea, în contextul art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, la sfera acțiunii civile, astfel cum este definită prin art. 29 din Codul de procedură civilă, concomitent cu corelarea art. 75 alin. (2) din aceeași lege, și evaluarea modului în care teza suspendării de drept a acțiunii este incidentă atunci când împotriva hotărârii primei instanțe declară apel atât debitorul, cât și creditorul, în acord cu dispozițiile procedurale impuse prin art. 471 din Codul de procedură civilă, cu atât mai mult cu cât apelul principal promovat a aparținut debitorului intrat în insolvență.

28. În motivarea soluției adoptate s-a arătat că, excluzând de la aplicare dispozițiile art. 75 din Legea nr. 85/2014 — ca normă generală care se aplică în completarea normei speciale —, instanța de apel nu a făcut un raționament necesar, pronunțând hotărârea cu încălcarea legii.

29. În acest context s-a considerat că reclamanta, titulară a apelului incident, justifică, în calitate sa de titular al cererii de chemare în judecată, interesul finalizării procesului pe care l-a demarat și reevaluarea incidenței suspendării de drept în cauză.

30. În concluzie, găsind fondat motivul de recurs formulat în cauză, Înalta Curte de Casație și Justiție, cu majoritate, a decis admiterea recursului, casarea încheierii atacate și trimiterea cauzei instanței de apel pentru rejudecare, în acest sens fiind Decizia Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 2.500 din 23 noiembrie 2022, pronunțată cu opinie separată în sensul celei de-a treia orientări jurisprudențiale.

31. Într-o a treia opinie s-a apreciat că se impun suspendarea/încetarea judecării apelului/recursului reclamantului și continuarea judecării apelului/recursului pârâtei aflate în procedura insolvenței/falimentului.

32. Astfel, efectul deschiderii procedurii insolvenței este suspendarea acțiunii civile judiciare/extrajudiciare care are ca obiect realizarea unei creanțe împotriva debitorului născute înaintea declanșării procedurii, ca acțiune civilă individuală sau proces civil concret, în sensul dat de art. 29 din Codul de procedură civilă, indiferent de stadiul procesual în care se află (fond, apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire ori, după caz, fond înaintea tribunalului arbitral, acțiune în anularea hotărârii arbitrale sau recurs la soluția primită din partea curții de apel), cu excepția cazului în care acțiunea/procesul se află într-o cale de atac exercitată de debitor.

33. S-a reținut că legiuitorul a înțeles să excepteze de la suspendarea de drept, printre altele, și căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unor creditori, începute înaintea deschiderii procedurii. Întrucât art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 instituie un caz de excepție, iar art. 262 alin. (4) din aceeași lege nu poate produce efecte în ceea ce privește căile de atac promovate de către societatea debitoare, s-a apreciat că nu se impunea suspendarea cauzei cu privire la apelul exercitat de societatea de asigurare.

34. Potrivit acestei orientări jurisprudențiale, în măsura în care deschiderea procedurii de faliment împotriva unei societăți de asigurare care are calitatea de pârâtă într-o acțiune prin care un creditor urmărește să își realizeze o creanță asupra ei intervine în timp ce litigiul se află pe rol în primă instanță, judecata trebuie suspendată ori încetată, în funcție de incidența criteriilor legale (rămânerea definitivă sau nu a hotărârii de deschidere a procedurii), iar dacă intervine ulterior pronunțării hotărârii primei instanțe, aplicarea art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 presupune suspendarea judecării căii de atac, sub rezerva ca aceasta să nu fi fost declarată chiar de societatea falită.

35. Fiind situate în cuprinsul capitolului I — Dispoziții comune al titlului II — Procedura insolvenței, rezultă, fără putință de tăgadă, raportat la dispozițiile art. 242 din Legea nr. 85/2014, că prevederile art. 75 alin. (2) din același act normativ sunt aplicabile și în procedura de faliment al unei societăți de asigurare/reasigurare.

36. Astfel, prin prisma dispozițiilor art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014, s-a statuat că măsura suspendării apelului promovat de reclamant este legală, impunându-se continuarea judecării căii de atac a societății de asigurare.

37. S-a reținut și că, pentru realizarea scopului Legii nr. 85/2014, descris în art. 2 din acest act normativ, legiuitorul a prevăzut unele limitări ale drepturilor creditorilor de a finaliza — începând cu data declanșării procedurii de insolvență —

demersuri judiciare sau extrajudiciare paralele, de natură a-i compromite finalitatea prin afectarea predictibilității și securității procedurii judiciare, prin suprimarea caracterului colectiv și crearea unor breșe nepermise în natura unitară a acesteia.

38. Având în vedere scopul procedurii reglementate de Legea nr. 85/2014, legiuitorul român a introdus, în mod expres, anumite excepții de la suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau a măsurilor de executare silită, care sunt cuprinse în art. 75 alin. (2) din același act normativ, la lit. a) fiind menționate, printre altele, căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii (mai precis, împotriva hotărârilor judecătorești nefavorabile debitorului).

39. De asemenea, și în procedura falimentului societăților de asigurare/reasigurare există o normă de trimitere expresă la prevederile de drept comun în materia insolvenței, ceea ce pune în evidență raportul de complementaritate pe care se grefează instrumentul de tehnică legislativă al normei de trimitere. Tocmai acest raport face posibilă completarea normei speciale cu norma generală sub aspectele care, în cadrul normei speciale, nu au primit o reglementare expresă derogatorie de la norma generală, conform principiului *generalia specialibus non derogant*.

40. Dat fiind faptul că lit. a) a alin. (2) al art. 75 din Legea nr. 85/2014 instituie un caz de excepție de la măsura suspendării de drept, iar dispozițiile art. 262 alin. (4) din același act normativ nu pot produce efecte în ceea ce privește căile de atac promovate de debitor, s-a apreciat că nu se impunea suspendarea cauzei cu privire la apelul exercitat de societatea de asigurare pârâtă.

41. Relevante în acest sens sunt deciziile Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 925 din 26 aprilie 2023, nr. 819 din 5 aprilie 2023, nr. 1.709 din 21 septembrie 2023, nr. 2.409 din 16 noiembrie 2022, nr. 2.175 din 25 octombrie 2022, nr. 2.003 din 10 octombrie 2023, nr. 473 din 5 martie 2019 și nr. 221 din 1 februarie 2018.

42. Cea de-a patra opinie este în sensul încetării judecării recursurilor declarate de ambele părți.

43. Potrivit art. 75 alin. (1) teza finală din Legea nr. 85/2014, „la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, atât acțiunea judiciară sau extrajudiciară, cât și executările silit suspendate încetează”; aceste dispoziții legale sunt aplicabile și în cazul procedurii falimentului societăților de asigurare/reasigurare, potrivit normei de trimitere cuprinse în art. 242 din aceeași lege.

44. Prin urmare, măsura suspendării judecării este limitată în timp până la momentul rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, când acțiunea judiciară încetează.

45. Așadar, dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului s-au produs efectele suspendării, de la acel moment intervine încetarea acțiunii judiciare.

46. Cum litigiul se află în recurs, ca formă de manifestare a acțiunii judiciare, Înalta Curte de Casație și Justiție, dând eficiență dispozițiilor legale sus-menționate, a decis încetarea judecării recursurilor declarate de reclamant și de societatea de asigurare pârâtă, așa cum rezultă din Decizia Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 827 din 13 martie 2018.

47. Referitor la practica judiciară existentă la nivelul curților de apel, prin Adresa nr. 905 din 19 decembrie 2023, Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție a solicitat tuturor curților de apel, prin intermediul judecătorilor din cadrul secțiilor specializate în litigii cu profesioniști, desemnați în calitate de puncte de contact în cadrul Rețelei naționale pentru unificarea

jurisprudenței, transmiterea jurisprudenței relevante cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 75 din Legea nr. 85/2014 și la măsurile procesuale pe care le poate dispune instanța de judecată în situația promovării căii de atac de către ambele părți, în condițiile în care față de debitoare s-a deschis în cursul soluționării căilor de atac procedura insolvenței, iar criticile acestora privesc aceeași creanță.

48. Au răspuns acestei solicitări nouă curți de apel, respectiv Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Pitești și Curtea de Apel Ploiești.

49. Sintetizând răspunsurile transmise, reflectate în jurisprudența anexată, concluzia majoritară care s-a desprins a fost aceea că, în situația promovării căii de atac de către ambele părți, în condițiile în care față de debitoare s-a deschis în cursul soluționării căilor de atac procedura insolvenței, iar criticile acestora privesc aceeași creanță dedusă judecății, se procedează la soluționarea ambelor căi de atac.

V. Opinia titularului sesizării

50. Potrivit art. 52 alin. (2) lit. i) din Regulament, președinții secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție au propus Colegiului de conducere formularea recursului în interesul legii, atunci când identifică divergențe de jurisprudență care nu au fost reglate prin mecanismul prevăzut de art. 57 din Regulament.

51. Jurisprudența divergentă a fost pusă în discuție în ședința plenului judecătorilor Secției a II-a civile din 26 februarie 2024, când s-a hotărât, cu majoritate (11 voturi pentru și 7 voturi împotriva), că, în situația existenței a două căi de atac, atât a creditorului, cât și a debitorului, și a aceleiași acțiuni civile, se continuă judecata apelurilor/recursurilor promovate de ambele părți, astfel că problema de drept nu a primit o dezlegare de principiu unitară în cadrul secției.

52. Astfel, se poate considera că, în acest caz, mecanismul prevăzut de art. 57 din Regulament nu a fost de natură a genera adoptarea unei soluții de principiu la nivelul Secției a II-a civile a instanței supreme.

VI. Punctul de vedere al Ministerului Public

53. Prin memoriul înaintat s-a arătat că orientarea de jurisprudență conform căreia se impune suspendarea judecății apelului/recursului creditorului și continuarea judecății apelului/recursului debitoarei aflate în procedura de insolvență se plasează în aceeași linie cu raționamentul juridic dezvoltat prin Decizia în interesul Legii nr. 19/2022 în privința exceptării căii de atac declarate de către debitoare, societate de asigurare/reasigurare, față de care a fost deschisă procedura falimentului, de la efectul „automatic-stay” pe care deschiderea acestei proceduri îl produce în privința căilor de atac declarate de creditorii societății falite, ce se integrează acțiunilor judiciare demarate de acești creditori pentru realizarea creanțelor asupra averii debitoarei.

54. Astfel, prin decizia anterior menționată, instanța supremă a reținut următoarele:

— art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 își găsește aplicarea în coroborare cu prevederile art. 75 alin. (2) din același act normativ (paragraful 91);

— suspendarea tuturor acțiunilor (urmată de încetarea procesului, la momentul la care soluția deschiderii procedurii insolvenței devine definitivă) este unitară, uniformă și imperativă, tocmai pentru că singura cale de valorificare a drepturilor patrimoniale față de debitorul insolvent este formularea — în termen — a cererilor de admitere a creanțelor; existența unei

proceduri de plată distincte pentru protejarea creditorilor de asigurări nu este în măsură să determine o altă concluzie (paragraful 95);

— efectul deschiderii procedurii insolvenței este suspendarea acțiunii civile judiciare/extrajudiciare care are ca obiect realizarea unei creanțe împotriva debitorului născute înaintea declanșării procedurii, ca acțiune civilă individuală sau proces civil concret, în sensul dat de art. 29 din Codul de procedură civilă, indiferent de stadiul procesual în care se află (fond, apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire ori, după caz, fond înaintea tribunalului arbitral, acțiune în anularea hotărârii arbitrale sau recurs la soluția primită din partea curții de apel), cu excepția cazului în care acțiunea/procesul se află într-o cale de atac exercitată de debitor (paragraful 98).

55. Totodată, doctrina și jurisprudența sunt unanime în a recunoaște caracterul imperativ al dispozițiilor art. 75 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2014, asigurându-se „stabilizarea masei credale”, ca premisă de naștere a principiului concursualismului.

56. Potrivit art. 75 alin. (1) teza a II-a din Legea nr. 85/2014, creditorii ale căror acțiuni sau executări silite individuale au fost suspendate își pot valorifica drepturile de creanță în cadrul procedurii de insolvență, prin declararea creanțelor în cadrul acestei proceduri.

57. În esență, pe calea acestei norme imperative de ordine publică, se realizează concentrarea tuturor litigiilor având ca obiect averea debitorului în competența exclusivă a judecătorului-sindic.

58. În același context s-a observat că, printre situațiile de excepție prevăzute de alin. (2) al art. 75 din Legea nr. 85/2014, în care nu operează suspendarea de drept prevăzută în alin. (1) al aceluiași articol, se numără și ipoteza căilor de atac promovate de către debitor împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate asupra acțiunilor unui/unor creditor/creditori introduse anterior deschiderii procedurii și s-a considerat că soluția normativă are în vedere posibilitatea ca hotărârile pronunțate asupra căilor de atac declarate de către debitor să conducă, în condițiile prevăzute de lege, la diminuarea pasivului și reducerea presiunii asupra averii sale.

59. Referitor la mecanismul de valorificare a creanțelor de asigurări asupra societății de asigurare/reasigurare față de care s-a dispus deschiderea procedurii falimentului, s-a arătat că, distinct de procedura administrativă necontencioasă prevăzută de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorii de asigurări au posibilitatea de a urma separat și procedura de faliment al asigurătorului, prevăzută de Legea nr. 85/2014, în vederea recuperării creanțelor din activele asigurătorului aflat în faliment, inclusiv pentru suma convenită care depășește plafonul de garantare.

60. În acest scop, creditorii de asigurări care optează pentru plata creanței în cadrul procedurii falimentului, inclusiv pentru partea care depășește plafonul de garantare, trebuie să depună la dosarul de faliment cereri de admitere a creanțelor, chiar dacă acestea nu au fost stabilite printr-un titlu, dispozițiile art. 102 alin. (1) teza I și alin. (3) din Legea nr. 85/2014 aplicându-se în mod corespunzător și în cazul falimentului societăților de asigurare/reasigurare, în lipsa unei norme speciale derogatorii în cuprinsul capitolului IV din titlul II al legii.

61. În temeiul art. 105 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2014, toate creanțele sunt supuse procedurii de verificare, cu excepția celor constatate prin hotărâri judecătorești executorii, precum și prin hotărâri arbitrale executorii.

62. Văzând și dispozițiile art. 448 și art. 449 alin. (1) din Codul de procedură civilă care indică situațiile în care hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept, precum și cele în care

instanța poate încuviința executarea provizorie a hotărârilor, creanța de asigurări stabilită printr-o hotărâre judecătorească pronunțată până la data deschiderii procedurii, care este supusă apelului sau recursului, se bucură de autoritate provizorie de lucru judecat, potrivit art. 430 alin. (4) din Codul de procedură civilă, și va fi înscrisă în tabelul preliminar cu titlu provizoriu.

63. În plus, art. 262 alin. (5) din Legea nr. 85/2014 reglementează situația creanțelor de asigurări constatate prin titluri executorii obținute ulterior momentului pronunțării hotărârii de faliment, arătându-se că acestea se înregistrează la tribunal, sub sancțiunea decăderii din drept, în termen de cel mult 10 zile de la data obținerii titlului. Lichidatorul judiciar este obligat să verifice și, dacă este cazul, să înscrie aceste creanțe în tabelul creanțelor, cu respectarea ordinii de preferință și/sau a cauzelor de preferință legale ale acestora. În toate cazurile, cererea de înregistrare a acestor creanțe nu poate fi depusă mai târziu de data întocmirii tabelului definitiv consolidat al creanțelor, potrivit Legii nr. 85/2014.

64. În aceste condiții, s-a concluzionat că mecanismele specifice puse la dispoziția creditorilor de asigurări atât de Legea nr. 213/2015, cât și de Legea nr. 85/2014 nu împiedică aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (2) lit. a) teza I din Legea nr. 85/2014.

VII. Opinia specialiștilor

65. La nivelul Universității de Vest din Timișoara — Facultatea de Drept s-au conturat două orientări în ceea ce privește problema de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii.

66. Astfel, în opinia prof. univ. dr. Claudia Roșu, conf. univ. dr. Florina Popa, conf. univ. dr. Alin Speriusi-Vlad și a asist. univ. dr. Cătălin Lungănașu, soluția corectă este de încetare a judecății recursurilor declarate de ambele părți.

În susținere s-a considerat că *ab initio* nu ar fi posibilă realizarea unei disocieri între apelul formulat de reclamant și apelul formulat de pârât; continuarea procesului poate afecta iremediabil echilibrul dintre părți, în special dacă apelurile creditorului și debitorului, unul suspendat și altul nesuspendat, vizează aceleași aspecte. În acest sens, un tratament unitar asigură atât respectarea principiilor de bază ale insolvenței, cât și o soluționare echitabilă a litigiului.

Totodată, admiterea continuării judecății recursului debitorului, în paralel cu suspendarea recursului creditorului, ar crea o situație anormală din perspectiva coerenței procedurale. Creditorul care ar trebui să își înscrie creanța la masa credală ar fi dezavantajat, în timp ce debitorul ar putea să se apere simultan pe două fronturi: atât în procedura de recurs, cât și prin contestațiile formulate în cadrul procedurii de insolvență. Aceasta ar contraveni principiului fundamental al egalității armelor, generând o situație disproporționată, în care creditorul ar fi forțat să își exercite drepturile exclusiv în procedura de insolvență, pe când debitorul ar beneficia de o apărare dublă.

Mai mult, s-ar crea o discrepantă procedurală între judecătorul de drept comun și judecătorul-sindic. Judecătorul-sindic ar putea ajunge să se pronunțe asupra creanței înscrise de creditor, în timp ce, simultan, recursul debitorului ar continua să fie judecat de o altă instanță. Această dualitate ar genera riscul unor soluții contradictorii, încălcând caracterul colectiv și concursual al procedurii de insolvență. Dat fiind caracterul colectiv și concursual al procedurii de insolvență, judecătorul care soluționează recursul debitorului va trebui, în mod inevitabil, să suspende judecata, normele procedurii insolvenței având caracter special, iar soluționarea creanțelor, inclusiv a celor contestate, trebuind să aibă loc în cadrul procedurii colective. Astfel, chiar și din perspectiva dispozițiilor prevederilor generale ale suspendării judecății și ale caracterului special al

procedurii insolvenței, nu se pune problema ca ambele proceduri să continue simultan, ci doar a prioritizării competenței judecătorului-sindic, ceea ce impune în orice ipoteză suspendarea judecății recursului debitorului în fața instanței de drept comun, atât timp cât subzistă cererea creditorului de valorificare a creanței sale pe calea procedurii insolvenței. Aceasta este o consecință directă a normelor specifice insolvenței, care prevalează asupra normelor generale de procedură civilă și asigură că toate apărările debitorului vor fi soluționate în cadrul procedurii colective.

S-a apreciat că soluția inversă, în care ar continua judecata, nu are suport legal și logico-juridic, deoarece ar înfrânge principiile procedurii insolvenței și ar extinde efectele unei derogări tocmai asupra a ceea ce reprezintă regula, anume că toate creanțele împotriva debitoarei se vor valorifica unitar și colectiv în procedura insolvenței, excepțiile fiind expres și limitativ prevăzute, fără aplicabilitate în prezenta cauză.

67. Într-o a doua opinie, cea a dl drd. Sergiu Căileanu, s-a apreciat că se impune suspendarea/încetarea judecății apelului/recursului reclamantului și continuarea judecății apelului/recursului pârâtului/pârâtei aflat/aflate în procedura insolvenței/falimentului.

În susținere s-a arătat că logica măsurilor prevăzute de art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 este tocmai aceea de a permite și celorlalți creditori să conteste, dacă apreciază necesar, creanța creditorului aflat în litigiu cu debitorul. În lipsa acestor măsuri, egalitatea creditorilor debitorului insolvent/falit și caracterul concursual al procedurii ar fi practic anihilate. Aceasta întrucât unul sau altul dintre creditori nu poate cunoaște întreaga situație a debitorului în afara procedurii insolvenței, neavând acces în alt mod la informații strict personale legate de activitatea financiară a debitorului (inclusiv litigiul). Creditorii pot cunoaște pretențiile altor creditori doar în cadrul procedurii, ca urmare a întocmirii tabelului de creanțe.

Pe de altă parte, dacă creditorul litigant obține o hotărâre judecătorească definitivă ca urmare a continuării căii de atac, el va fi pus la adăpost de eventualele contestații ale celorlalți creditori, putându-se prevala de puterea de lucru judecat. Or, este evident că, într-o astfel de situație, ar fi încălcată atât egalitatea creditorilor debitorului falit, cât și caracterul concursual al procedurii de insolvență/faliment.

În al doilea rând, și excepția prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 se înscrie în logica principiilor procedurii insolvenței/falimentului, justificându-se prin prisma principiului maximizării gradului de valorificare a activelor și de recuperare a creanțelor.

Mai mult, excepția prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 este în concordanță și cu faptul că debitorului îi este permis să formuleze acțiuni de drept comun împotriva oricăror persoane, chiar și a creditorilor lui, care nu vor fi de competența judecătorului-sindic. De altfel, acțiunea de drept comun va fi, ca regulă, singura posibilitate pe care debitorul o are la dispoziție pentru că, în cadrul procedurii de insolvență/faliment, acțiunile pe care le va putea formula și care sunt de competența judecătorului-sindic sunt expres și limitativ prevăzute de Legea nr. 85/2014.

Din punctul de vedere al autorului, soluția propusă nu îl prejudiciază nici pe creditorul a cărui cale de atac este suspendată/încetează de drept, fiindcă, raportat la calea de atac exercitată de către debitor, el are dreptul să formuleze întâmpinare, nefiindu-i negată posibilitatea de a contesta susținerile debitorului; pe de altă parte, soluția de suspendare/încetare care va fi dispusă cu privire la apelul său nu are drept consecință imposibilitatea de a-și mai valorifica pretențiile. Din contră, legea insolvenței îi conferă în mod expres o astfel de posibilitate, ceea ce înseamnă că soluția

de suspendare/încetare de drept a căii de atac nu are ea însăși autoritate de lucru judecat pe fondul pretențiilor deduse judecății de creditorul respectiv.

Principala obiecție care poate fi adusă acestei opinii este că, aplicând-o, se poate ajunge la pronunțarea unor hotărâri contradictorii, însă legea de procedură oferă mijloace procedurale efective pentru ca o situație de acest tip să fie evitată.

În primul rând, administratorul/lichidatorul judiciar, dacă apreciază că pretenția pe care creditorul o formulează prin declarația de creanță este justificată, o va putea înscrie sub condiție în tabelul de creanțe, urmând ca creanța să fie definitivată sau nu în funcție de soluția dată asupra căii de atac exercitate de debitorul insolvent/falit.

În al doilea rând, chiar dacă administratorul/lichidatorul nu înscrie creanța sub condiție, ci ca o creanță simplă, această măsură va putea fi contestată de către debitor pe calea contestației la tabel, în temeiul art. 111 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, iar judecătorul-sindic va putea dispune înscrierea sub condiție a creanței respective, urmând ca aceasta să fie definitivată sau nu în funcție de soluția dată asupra căii de atac exercitate de debitorul insolvent/falit. Pe de altă parte, judecătorul-sindic va putea dispune suspendarea judecății cauzei în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 din Codul de procedură civilă, astfel încât nici din această perspectivă nu se ajunge la situația pronunțării unor hotărâri contradictorii.

În al treilea rând, chiar dacă se trece peste toate aceste măsuri și se ajunge la pronunțarea unor hotărâri contradictorii, partea interesată va putea promova calea de atac a revizuirii, pe motivul prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă.

68. Opinia Institutului Național al Magistraturii este în sensul continuării judecății ambelor apeluri în situația existenței a două căi de atac, atât a creditorului, cât și a debitorului, și a aceleiași acțiuni civile, în condițiile în care față de debitor s-a deschis, în cursul soluționării căilor de atac, procedura insolvenței, iar criticile acestora privesc aceeași creanță dedusă judecății.

În susținerea acestui punct de vedere s-a arătat că, în condițiile în care acțiunea civilă privește, deopotrivă, mijloacele procesuale puse la dispoziție atât părții care pretinde (subiectul activ), cât și părții care se apără (subiectul pasiv), nu se poate recurge la o scindare a celor două planuri, astfel încât interpretarea normelor în discuție ar trebui să aibă în vedere instituția juridică în ansamblul său; pe cale de consecință, dispozițiile art. 75 alin. (2) lit. a) teza I au în vedere acțiunea civilă care se află într-o cale de atac exercitată de debitor, fără ca acestea să impună exclusivitatea căii de atac precizate.

Interpretarea propusă își găsește utilitatea cu atât mai mult în situația în care există critici referitoare la aceeași creanță, formulate de fiecare dintre părțile care au declarat cale de atac; se asigură, astfel, o soluționare unitară a acestora și se evită dezlegarea, cu autoritate de lucru judecat, a chestiunii privind creanța în discuție, în condițiile în care creditorul nu a avut posibilitatea de a-și valorifica propriile susțineri, acestea nemaiputând fi analizate nici în cadrul unei eventuale contestații la tabelul preliminar de creanțe, formulate în condițiile art. 111 din Legea nr. 85/2014.

Admițând că efectul deschiderii procedurii este suspendarea de drept a căii de atac declarate de creditor, astfel încât acesta va putea formula cerere de admitere a creanțelor (cu respectarea termenului prevăzut de art. 100 din Legea nr. 85/2014) și va avea dreptul de a-și valorifica susținerile sau apărările în cadrul contestației (formulate, după caz, de el însuși sau de către debitor), autoritatea de lucru judecat va produce

efecte în favoarea uneia dintre hotărâri (hotărârea definitivă pronunțată în procedura contestației și decizia pronunțată în acțiunea de drept comun), în funcție de momentul la care se pronunță prima dintre acestea.

S-a apreciat că nu se pot stabili efectele produse de hotărârile judecătorești numai în considerarea duratei procedurii, iar soluționarea ambelor căi de atac înlătură aceste dificultăți.

Raportat și la Decizia nr. 19 din 3 octombrie 2022, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, anume paragraful 98 al acesteia, inclusiv în cazul acțiunilor judiciare pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului, atunci când acesta este o societate de asigurare/reasigurare, nu mai este posibilă neaplicarea excepției de la efectul suspendării de drept produs de deschiderea procedurii falimentului, astfel cum aceasta este reglementată de dispozițiile art. 75 alin. (2) lit. a) teza I din Legea nr. 85/2014.

Cu referire la soluția încetării acțiunii la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, potrivit art. 75 alin. (1) teza finală din Legea nr. 85/2014, s-a arătat că aceasta nu poate interveni în ipoteza în discuție, deoarece încetarea acțiunii este grefată pe efectul suspendării de drept a judecății, limitând efectul acesteia din urmă până la momentul rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, și nu intervine și în situația de excepție prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) teza I din Legea nr. 85/2014; această concluzie poate fi dedusă din observarea procesului legislativ care a condus la adoptarea Legii nr. 85/2014.

69. Facultatea de Drept a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a arătat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 262 alin. (4), prin raportare la prevederile art. 75 din Legea nr. 85/2014, căile de atac promovate de debitorul societate de asigurare/reasigurare față de care a fost deschisă procedura falimentului împotriva hotărârilor judecătorești prin care au fost soluționate acțiunile unui/unor creditor/creditori pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului introduse pe rolul instanțelor înaintea deschiderii acestei proceduri nu sunt suspendate de drept. Pentru identitate de rațiune, în ipoteza formulării de către creditori a unui apel/recurs privind aceeași creanță, se impune recunoașterea unui tratament juridic identic din perspectiva aplicării soluției de excepție de la regula suspendării judecății.

Așadar, în calea de atac a apelului sau a recursului, judecata va putea fi suspendată sau încetată numai dacă nu există și o cale de atac exercitată de societatea debitoare. Pe cale de consecință, atât timp cât este îndeplinită situația premisă, respectiv existența și a căii de atac a societății debitoare, atunci întregul dosar parcurge etapa respectivă ca și cum nu s-ar fi deschis procedura de insolvență față de debitoare.

Esențial este ca prevederile legale ambigue să fie interpretate și aplicate în așa fel încât să fie respectate atât specificitatea procedurii de insolvență a societăților de asigurări, cât și dreptul creditorului la un proces echitabil, prin asigurarea unui tratament procesual egal, în care ambele părți să își poată susține și valorifica drepturile, respectiv apărările formulate.

70. Facultatea de Drept din cadrul Academiei de Studii Economice București a împărtășit opinia continuării judecății ambelor căi de atac de reformare formulate de cele două părți litigante, având în vedere unicitatea acțiunii, a dosarului, a hotărârii atacate, a creanței disputate, necesitatea de a se asigura coerență și consecvență procesului civil în cadrul căilor de atac de reformare, nonseparabilitatea exercițiului acestor căi de atac ce împiedică scindarea regimului lor juridic, dar și preocuparea legiuitorului ca toate căile de atac (formulate

împotriva aceleiași hotărâri) să fie transmise către instanța ierarhic superioară care trebuie să se pronunțe deodată asupra acestora.

Astfel, regimul juridic unitar are la bază mai multe considerente. Pe de-o parte, căile de atac reprezintă forme de manifestare a aceleiași acțiuni civile, iar, pe de altă parte, acțiunea civilă își păstrează caracteristica de tot unitar, chiar dacă s-au formulat două căi de atac. Consecința o reprezintă inseparabilitatea celor două căi de atac din perspectiva continuității procesului și a pronunțării unei unice hotărâri asupra acestora. Criticile privesc aceeași creanță și, implicit, aceeași hotărâre (atacată), iar soluția contrară ar afecta în mod inevitabil și iremediabil coerența internă pe care un proces civil ar trebui să o aibă.

Totodată, continuarea judecății uneia dintre căile de atac de reformare coroborată cu afectarea cursului judecății celeilalte căi de atac de reformare ar distruge orice urmă de coerență în exercitarea firească a judecății căilor de atac și orice urmă de consecvență juridică și ar crea un inevitabil și insurmontabil dezechilibru procesual.

Mai mult, o astfel de soluție ar conduce la situații aberante în practică pentru că aflarea adevărului nu ar fi cu puțință, ceea ce ar contraveni principiului procesului civil ce se degajă din art. 22 din Codul de procedură civilă, anume că nu pot exista două adevăruri judiciare.

Nici soluția suspendării ambelor căi de atac, cu consecința încetării acestora în condițiile art. 75 alin. (1) teza ultimă, nu poate fi luată în calcul, câtă vreme nu există un temei pentru suspendarea căilor de atac promovate de debitor, ci, dimpotrivă, există obligația continuării judecării lor.

71. Facultatea de Drept din cadrul Universității București a apreciat că, în situația existenței a două căi de atac, atât a creditorului, cât și a debitorului, și a aceleiași acțiuni civile, în condițiile în care față de debitor s-a deschis, în cursul soluționării căilor de atac, procedura insolvenței, iar criticile acestora privesc aceeași creanță dedusă judecății, soluția este în sensul continuării judecării ambelor căi de atac.

În susținerea acestui punct de vedere s-a arătat că noțiunea de „acțiuni judiciare” la care se referă termenul de „încetare” are în vedere sensul prevăzut de art. 29 din Codul de procedură civilă, care, de altfel, reprezintă definiția doctrinară asumată de legiuitor: „Acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.” Din această interpretare se desprind două concluzii:

— ceea ce ar urma să facă obiectul „încetării” nu este reprezentat de calea de atac promovată în cauză, ci de chiar întregul mecanism pus la dispoziție de legiuitor pentru asigurarea protecției dreptului, dar și pentru asigurarea apărării, consecința fiind ștergerea retroactivă a efectelor (provizorii) ale hotărârii judecătorești atacate;

— atunci când operează „încetarea” se deschide posibilitatea discutării creanței în context colectiv, părțile beneficiind de o altă cale procedurală, dar fără a mai exista un impact din partea procesului declanșat prin acțiunea care a „încetat”. Această încetare nu face să se definitiveze anticipat efectele provizorii ale hotărârii supuse căii de atac, fără a exista o cenzură în calea de atac.

Se deduce că atunci când legiuitorul a optat pentru soluția de a nu opera suspendarea judecății a făcut-o în scopul de a nu opera nici încetarea acțiunii judiciare, în logica de a sustrage

clarificarea acestei creanțe, în legătură cu care există deja o hotărâre nedefinitivă, controlului în cadrul procedurii colective.

În situația premisă, caracterizată prin faptul că atât creditorul, cât și debitorul au formulat calea de atac, iar criticile acestora privesc aceeași creanță dedusă judecății (aceleași drept), încetarea acțiunii este indivizibilă. Ea nu poate opera în mod divizibil prin raportare la fiecare parte, dacă în discuție este unul și același drept. Aceasta pentru că mecanismele puse la dispoziție de legiuitor pentru protecția dreptului de creanță al creditorului (reclamant) reprezintă condiția esențială pentru existența și exercițiul mecanismelor puse la dispoziția debitorului (pârât), pentru a-și asigura apărarea față de pretențiile creditorului. Nu este de conceput continuarea exercițiului acțiunii de către debitor (calea de atac nu reprezintă altceva decât o manifestare a acțiunii civile) din moment ce acțiunea ar fi încetat pentru cealaltă parte. Dacă vorbim de același drept subiectiv dedus judecății, acțiunea se manifestă printr-un ansamblu indivizibil de mecanisme și mijloace procedurale interdependente puse la dispoziția ambelor părți aflate în dispută.

Prin urmare, dacă legiuitorul a stabilit o excepție de la încetarea acțiunii, atunci aceasta operează plenar pentru toate părțile. Pe cale de consecință, dacă din motivele expres prevăzute în art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 nu operează suspendarea judecății, se vor judeca toate căile de atac, exercitate atât de debitor, cât și de creditor împotriva hotărârii, atunci când privesc aceeași creanță dedusă judecății.

Regula potrivit căreia în cazul în care împotriva hotărârii s-au exercitat mai multe apeluri (aplicabilă și în cazul recursurilor), acestea se judecă împreună [art. 471¹ alin. (8) din Codul de procedură civilă] susține teza avansată, deoarece, în esență, ea reprezintă materializarea ideii de indivizibilitate a diferitelor componente din ansamblul acțiunii civile. În mod asemănător, caracterul unitar al actului de procedură reprezentat de hotărârea judecătorească dă eficiență ideii conform căreia nu poate opera o încetare parțială a dreptului de a fi supusă cenzurii, cu atât mai mult cu cât în dinamica unui proces concret criticile pot să vizeze aceleași aspecte.

VIII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale

72. Prin Decizia nr. 19 din 3 octombrie 2022, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1061 din 2 noiembrie 2022, s-a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 262 alin. (4), prin raportare la prevederile art. 75 din Legea nr. 85/2014, s-a hotărât că căile de atac promovate de debitorul societate de asigurare/reasigurare față de care a fost deschisă procedura falimentului împotriva hotărârilor judecătorești prin care au fost soluționate acțiunile unui/unor creditor/creditori pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului introduse pe rolul instanțelor înaintea deschiderii acestei proceduri nu sunt suspendate de drept, relevante fiind paragrafele 70-71, 79-82, 84-86 și 98, potrivit cărora:

„Scopul Legii nr. 85/2014 este, potrivit art. 2 din lege, instituirea unor proceduri de prevenire a insolvenței la care pot recurge debitorii aflați în dificultate și, respectiv, a unor proceduri colective de insolvență pentru acoperirea pasivului debitorului, în cadrul cărora debitorul beneficiază, atunci când este posibil, de șansa de redresare a activității sale.

Pentru realizarea unui asemenea scop legiuitorul a prevăzut unele limitări ale drepturilor creditorilor de a finaliza — începând cu data declanșării procedurii de insolvență — demersuri

judiciare sau extrajudiciare paralele, de natură a-i compromite finalitatea prin afectarea predictibilității și securității procedurii judiciare, prin suprimarea caracterului colectiv și crearea unor breșe nepermise în natura unitară a acesteia. (...)

Măsura privind suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a oricărei executări silită îndreptate împotriva societății debitoare ca urmare a intrării sub incidența Legii nr. 85/2014 se justifică prin natura specială a procedurii prevăzute de legislația insolvenței, procedură care impune crearea unui cadru unitar, colectiv, consensual și egalitar în care creditorii unui debitor comun să își poată valorifica drepturile împotriva debitorului aflat în stare de insolvență.

În realitate, însă, toate aceste acțiuni vor înceta [efect identic ca finalitate cu cel prevăzut de teza finală a alin. (1) al art. 75 din Legea-cadru a insolvenței] pentru că, prin forța împrejurărilor, suspendarea presupune reluarea la un moment dat a acestor acțiuni, situație de neconceput în falimentul societăților de asigurare/reasigurare, un asemenea debitor nemaiputând reveni din procedura insolvenței. Creanțele specifice acestor acțiuni se vor înscrie în tabelul creanțelor după ce vor fi examinate de către lichidatorul judiciar.

Este în afară de orice dubiu, având în vedere că legiuitorul face referire la «acțiunile judiciare sau extrajudiciare» și la «măsurile de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare», că numai acele acțiuni care tind la realizarea creanțelor, adică la îndeplinirea creditorilor, sunt susceptibile de a fi suspendate, întrucât doar aceste demersuri individuale ale creditorilor falitei pot afecta bunurile aflate în patrimoniul debitorului, instanța de judecată investită cu o astfel de acțiune având deplina libertate de a analiza în ce măsură cererile de chemare în judecată aflate în curs de soluționare se circumscriu sau nu respectivelor cerințe legale.

În aceste condiții, existența unor acțiuni paralele cu procedura concursuală prevăzută de Legea nr. 85/2014 ar produce nesiguranță cu privire la masa credală, ceea ce ar face imposibilă evaluarea activului și a pasivului averii debitorului, în vederea distribuirii rezultatului lichidării, în cazul în care ne referim la insolvența unei societăți de asigurare/reasigurare, astfel cum este ea definită de pct. 31 al art. 5 din lege, cu luarea în considerare și a prevederilor art. 245 din același act normativ. Tocmai de aceea, ținând seama de caracterul colectiv, unitar și concursual al procedurii de executare colectivă, toți creditorii care dețin creanțe împotriva debitorului insolvent trebuie să își înscrie aceste creanțe la masa credală, dacă doresc să nu li se aplice sancțiunea decăderii, prevăzută de art. 114 din lege, normă generală care, de asemenea, se aplică și procedurii falimentului societăților de asigurare/reasigurare. (...)

Având în vedere scopul procedurii reglementate de Legea nr. 85/2014, legislatorul român a introdus în mod expres anumite excepții de la suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau a măsurilor de executare silită, excepții care sunt cuprinse în art. 75 alin. (2) din legea sus-menționată, la lit. a) fiind menționate, printre altele, căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii (mai precis, împotriva hotărârilor judecătorești nefavorabile debitorului).

Deși în capitolul dedicat insolvenței societăților de asigurare/reasigurare este reluat unul dintre cele mai importante efecte ale hotărârii de deschidere a procedurii falimentului față de un asemenea debitor, și anume suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare (creanțele pretinse în aceste procese urmând să fie înregistrate la dosarul de faliment, fiind supuse examinării și

înscrierii lor în tabelul creanțelor, potrivit regulilor stabilite prin Legea nr. 85/2014), legiuitorul nu a mai redat și situațiile de excepție de la această regulă de principiu.

Cu toate acestea, excepțiile de la regula suspendării de drept, reglementate în cuprinsul primului capitol al titlului II — Procedura insolvenței, capitol care, de altfel, poartă denumirea «Dispoziții comune», sunt aplicabile și în procedura falimentului unei societăți de asigurare/reasigurare (...).

Efectul deschiderii procedurii insolvenței este suspendarea acțiunii civile judiciare/extrajudiciare care are ca obiect realizarea unei creanțe împotriva debitorului născute înaintea declanșării procedurii, ca acțiune civilă individuală sau proces civil concret, în sensul dat de art. 29 din Codul de procedură civilă, indiferent de stadiul procesual în care se află (fond, apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire ori, după caz, fond înaintea tribunalului arbitral, acțiune în anularea hotărârii arbitrale sau recurs la soluția primită din partea curții de apel), cu excepția cazului în care acțiunea/procesul se află într-o cale de atac exercitată de debitor.”

73. Prin Decizia nr. 17 din 20 iulie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 61 din 20 ianuarie 2021, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a reținut, în paragrafele 169-172, că „pentru garantarea scopului procedurii și pentru conservarea caracteristicilor acesteia, legiuitorul a prevăzut în art. 75 din Legea nr. 85/2014 limitarea drepturilor altor creditori de a finaliza demersuri judiciare (acțiuni judiciare, extrajudiciare și executări silită) de la data deschiderii procedurii insolvenței, prin inserarea unui caz de suspendare de drept a acestor demersuri vizând realizarea unor drepturi de creanță asupra averii debitorului în insolvență, precum și prin prevederea măsurii încetării acțiunilor de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii.

Astfel, art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 prevede că: «De la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului. Valorificarea drepturilor acestora se poate face numai în cadrul procedurii insolvenței, prin depunerea cererilor de admitere a creanțelor. Repunerea pe rol a acestora este posibilă doar în cazul desființării hotărârii de deschidere a procedurii, a revocării încheierii de deschidere a procedurii sau în cazul încheierii procedurii în condițiile art. 178. În cazul în care hotărârea de deschidere a procedurii este desființată sau, după caz, revocată, acțiunile judiciare sau extrajudiciare pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului pot fi repuse pe rol, iar măsurile de executare silită pot fi reluate. La data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii, atât acțiunea judiciară sau extrajudiciară, cât și executările silită suspendate încetează.»

Desigur că și în cadrul procedurii insolvenței au fost instituite măsuri derogatorii de la caracterul concursual și colectiv al acestei proceduri, însă acestea au fost anume prevăzute, conform principiului *exceptio est strictissimae interpretationes*.

Exempli gratia, pot fi evocate chiar cazurile de exceptare de la măsura suspendării de drept a acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau a măsurilor de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului prevăzute de art. 75 alin. (2) și alin. (3) din Legea nr. 85/2014.”

74. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 305 din 11 mai 2021 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1023 din 27 octombrie 2021, a reținut, în paragrafele 12-14, că „(...) scopul Legii nr. 85/2014 este instituirea unei proceduri colective pentru

acoperirea pasivului debitorului, cu acordarea, atunci când este posibil, a șansei de redresare a activității acestuia, bazată pe anumite principii. Totodată, legea stabilește diferite proceduri succesive care conduc, atât cât este posibil, pe de o parte, la acoperirea pasivului debitorului și, pe de altă parte, la posibilitatea de recuperare a creanțelor, fiind prevăzute deopotrivă drepturile creditorilor și ale debitorului, care se pot manifesta în cadrul aceleiași etape ale procedurii insolvenței sau în etape diferite. Astfel, ca regulă generală, se prevede că de la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului. Valorificarea drepturilor se poate face numai în cadrul procedurii insolvenței, prin depunerea cererilor de admitere a creanțelor. De la regula anterioară, prin art. 75 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 sunt stabilite anumite excepții în sensul că, printre altele, nu sunt supuse suspendării de drept căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii și nici acțiunile civile din procesele penale îndreptate împotriva debitorului.

Față de această împrejurare, autoarea excepției de neconstituționalitate consideră că textul cuprins în art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 este neconstituțional, în măsura în care se interpretează în sensul ipotezei normative prescrise de legiuitor și nu are aplicabilitate și în cazul diferitelor situații ipotetice înveredate de aceasta.

În acest context, Curtea observă că, în realitate, prin critica formulată, autoarea excepției de neconstituționalitate urmărește ca normele supuse controlului de constituționalitate să primească o interpretare pe care să o realizeze instanța de contencios constituțional, în funcție de ipotezele avute în vedere de către aceasta, interpretare care, practic, să conducă la o modificare și la o completare a normelor legale în discuție, în sensul de a institui și alte excepții de la prevederile art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 și să le includă în art. 75 alin. (2) din aceeași lege, articol care circumscrie situațiile în care acțiunile judiciare nu sunt supuse suspendării de drept.

Reținând că astfel de critici nu intră în competența de soluționare a instanței de contencios constituțional, deoarece, pe de o parte, potrivit art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, Curtea „se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului”, iar, pe de altă parte, dispozițiile art. 61 alin. (1) din Constituția României care prevăd, *expressis verbis*, principiul potrivit căruia „Parlamentul este (...) unica autoritate legiuitoare a țării”, excepția de neconstituționalitate, astfel cum a fost formulată, a fost respinsă ca inadmisibilă.

75. Prin Decizia nr. 484 din 25 iunie 2020 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1214 din 11 decembrie 2020, la paragrafele 16-18, instanța de contencios constituțional a reținut următoarele:

„Cu privire la măsura privind suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății debitoare ca urmare a intrării sub incidența legii insolvenței, prevăzută la art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, Curtea, având în vedere jurisprudența sa precitată, constată că această măsură se justifică prin natura specială a procedurii prevăzute de legislația în materia insolvenței, procedură care impune crearea unui cadru unitar, colectiv, consensual și egalitar în care creditorii unui debitor comun să își poată valorifica drepturile împotriva debitorului aflat în stare de insolvență. În aceste condiții, existența unor acțiuni paralele cu procedura concursuală prevăzută de lege ar

produce incertitudine cu privire la masa credală, fapt ce ar face imposibilă evaluarea activului și pasivului averii debitorului, în vederea distribuirii rezultatului lichidării (în acest sens, a se vedea, spre exemplu, și Decizia Curții Constituționale nr. 842 din 11 octombrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 832 din 11 decembrie 2012).

Totodată, Curtea a reținut că, având în vedere că textul de lege criticat se referă la acțiuni judiciare, extrajudiciare sau de executare silită, pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale, fiind evident că numai acele acțiuni care tind la realizarea creanțelor, adică la îndeostularea creditorilor, sunt susceptibile de a fi suspendate, revine instanței de judecată competența și, în același timp, obligația de a analiza în ce măsură acțiunile aflate în curs de soluționare pe rolul instanței de judecată se circumscriu cerințelor cuprinse în dispozițiile criticate (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 149 din 17 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 361 din 11 mai 2016, sau Decizia nr. 41 din 5 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 176 din 1 aprilie 2013).

Însă, Legea nr. 85/2014 introduce, în mod expres, și excepții de la această suspendare *de plano* a tuturor acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau de executare silită, excepții care sunt cuprinse, spre exemplu, la art. 75 alin. (2) lit. a) și b), potrivit căruia «Nu sunt supuse suspendării de drept prevăzute la alin. (1): a) căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii și nici acțiunile civile din procesele penale îndreptate împotriva debitorului; b) acțiunile judiciare îndreptate împotriva codebitorilor și/sau terților garanți» sau la art. 75 alin. (3), potrivit căruia «nu sunt supuse suspendării prevăzute la alin. (1) acțiunile judiciare pentru determinarea existenței și/sau cuantumului unor creanțe asupra debitorului, născute după data deschiderii procedurii».

76. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 36 din 30 ianuarie 2018 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 431 din 22 mai 2018, prin paragrafele 18-22, a statuat după cum urmează:

„Cu privire la măsura privind suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății debitoare ca urmare a intrării sub incidența legii insolvenței, Curtea, spre exemplu, cu privire la art. 36 din Legea nr. 85/2006 a cărui soluție legislativă, în prezent, se regăsește la art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, a arătat că această măsură se justifică prin natura specială a procedurii prevăzute de legislația în materia insolvenței, procedură care impune crearea unui cadru unitar, colectiv, consensual și egalitar în care creditorii unui debitor comun să își poată valorifica drepturile împotriva debitorului aflat în stare de insolvență. În aceste condiții, existența unor acțiuni paralele cu procedura concursuală prevăzută de lege ar produce incertitudine cu privire la masa credală, fapt ce ar face imposibilă evaluarea activului și pasivului averii debitorului, în vederea distribuirii rezultatului lichidării (în acest sens, a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 842 din 11 octombrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 832 din 11 decembrie 2012). Totodată, s-a reținut că, având în vedere că textul de lege criticat se referă la acțiuni judiciare, extrajudiciare sau de executare silită, pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale, fiind evident că numai acele acțiuni care tind la realizarea creanțelor, adică la îndeostularea creditorilor, sunt susceptibile de a fi suspendate, revine instanței de judecată competența și, în același timp, obligația de a analiza în ce măsură acțiunile aflate în curs de soluționare pe rolul instanței de judecată se circumscriu cerințelor cuprinse în dispozițiile

criticate (a se vedea Decizia nr. 149 din 17 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 361 din 11 mai 2016, sau Decizia nr. 41 din 5 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 176 din 1 aprilie 2013).

Legea nr. 85/2014 introduce, în mod expres, și excepții de la această suspendare *de plano* a tuturor acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau de executare silită, excepții care sunt cuprinse, spre exemplu, la art. 75 alin. (2) lit. a), potrivit căruia «Nu sunt supuse suspendării de drept prevăzute la alin. (1): a) căile de atac promovate de debitor împotriva acțiunilor unui/unor creditor/creditori începute înaintea deschiderii procedurii și nici acțiunile civile din procesele penale îndreptate împotriva debitorului», sau la art. 75 alin. (3), potrivit căruia «nu sunt supuse suspendării prevăzute la alin. (1) acțiunile judiciare pentru determinarea existenței și/sau cuantumului unor creanțe asupra debitorului, născute după data deschiderii procedurii».

La art. 262 alin. (1)-(3) din Legea nr. 85/2014 se statuează că deschiderea procedurii falimentului împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare se dispune prin hotărârea judecătorului-sindic. Hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are drept consecință retragerea de către Autoritatea de Supraveghere Financiară a autorizației de funcționare a societății de asigurare/reasigurare debitoare, dacă această măsură nu s-a dispus anterior pronunțării hotărârii. Lichidatorul judiciar va publica hotărârea judecătorului-sindic în Monitorul Oficial al României, Partea I, precum și în cel puțin două ziare de circulație națională. Odată cu publicarea, va comunica hotărârea atât autorității competente, cât și Fondului de garantare. Retragerea autorizației de funcționare nu împiedică lichidatorul judiciar sau orice altă persoană împuternicită în acest sens de către acesta să desfășoare unele dintre operațiunile de asigurare ale societății de asigurare/reasigurare debitoare, în măsura în care acest lucru este necesar sau adecvat, în scopul finalizării procedurii de faliment. Aceste operațiuni se vor putea desfășura numai cu avizul prealabil al autorității competente. În acest context, creanțele de asigurări, constatate prin titluri executorii obținute ulterior momentului pronunțării hotărârii de faliment, se înregistrează la tribunal, sub sancțiunea decăderii din drept, în termen de cel mult 10 zile de la data obținerii titlului. Lichidatorul judiciar este obligat să verifice și, dacă este cazul, să înscrie aceste creanțe în tabelul creanțelor, cu respectarea ordinii de preferință și/sau a cauzelor de preferință legale ale acestora. În toate cazurile, cererea de înregistrare a acestor creanțe nu poate fi depusă mai târziu de data întocmirii tabelului definitiv consolidat al creanțelor [art. 262 alin. (5) din Legea nr. 85/2014]. Prin urmare, din evaluarea acestor prevederi legale, Curtea reține că dispozițiile art. 262 din Legea nr. 85/2014, în ceea ce privește creanțele de asigurări, își găsesc aplicarea în coroborare cu cele ale art. 75 alin. (2) din aceeași lege.

Ca atare, față de cele prezentate, raportate la speța dedusă judecării, Curtea observă că prevederile art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 nu trebuie interpretate disparat, ci trebuie avut în vedere, pe de o parte, art. 262 în integralitatea sa și, pe de altă parte, întreg cadrul legislativ în materie, respectiv, în mod concret, art. 242 din Legea nr. 85/2014, potrivit căruia prevederile capitolului I (din care fac parte și dispozițiile art. 75, care conțin și excepții de la procedura suspendării de drept a tuturor acțiunilor judiciare, extrajudiciare sau a măsurilor de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului), cu excepția celor cuprinse în secțiunea a 6-a, se vor aplica în mod corespunzător procedurii falimentului societăților de asigurare/reasigurare, cu derogările prevăzute în acest capitol.

În acest context, în virtutea rolului activ al judecătorului, revine instanței de judecată competența și, în același timp, obligația de a analiza în ce măsură acțiunile aflate în curs de soluționare pe rolul său se circumscriu cerințelor cuprinse în dispozițiile criticate coroborate cu cadrul legislativ în materie.”

77. Prin Decizia nr. 690 din 8 noiembrie 2018 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 412 alin. (1) pct. 6 și ale art. 413 alin. (1) pct. 3 și alin. (2) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și ale art. 75 alin. (1) și ale art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 18 martie 2019, Curtea Constituțională a reținut, în paragrafele 21-23, că, „potrivit art. 342 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, dispozițiile privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență se completează, în măsura în care nu contravin, cu cele ale Codului de procedură civilă și ale Codului civil. Totodată, Codul de procedură civilă prevede situațiile în care judecarea cauzelor se suspendă de drept și situațiile în care suspendarea este facultativă. Astfel, potrivit art. 412 alin. (1) pct. 6 din Codul de procedură civilă, referitor la suspendarea de drept, judecarea cauzelor se suspendă de drept prin deschiderea procedurii insolvenței, în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive, dacă debitorul trebuie reprezentat, până la numirea administratorului ori lichidatorului judiciar, iar potrivit art. 413 alin. (1) pct. 3 și alin. (2) din Codul de procedură civilă, instanța poate suspenda judecata în alte cazuri prevăzute de lege, situație în care suspendarea va dura până când hotărârea pronunțată în cauza care a provocat suspendarea a devenit definitivă.

În acest context, în virtutea rolului activ al judecătorului, revine instanței de judecată competența de a analiza în ce măsură acțiunile aflate în curs de soluționare pe rolul său se circumscriu cerințelor cuprinse în dispozițiile criticate coroborate cu cadrul legislativ în materie.”

Astfel cum s-a reținut în jurisprudența instanței de contencios constituțional în materia insolvenței, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituția României, legiuitorul are competența exclusivă de a stabili procedura de judecată, iar situația specifică avută în vedere la reglementarea procedurii insolvenței a justificat instituirea unor norme de procedură speciale, fapt ce nu înseamnă însă că nu se asigură o garanție efectivă drepturilor creditorilor, în același sens fiind și Decizia Curții Constituționale nr. 746 din 22 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 100 din 8 februarie 2019.

IX. Raportul asupra recursului în interesul legii

78. Prin raportul întocmit de judecătorii-raportori desemnați, conform art. 516 alin. (5) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că, în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 75 alin. (1) coroborate cu cele stipulate de art. 75 alin. (2) lit. a) teza întâi din Legea nr. 85/2014, dispozițiile Codului insolvenței nu derogă de la prevederile de drept comun ale Codului de procedură civilă, care obligă instanța de control judiciar investită cu căi de atac în reformare promovate atât de debitor, cât și de creditor, în condițiile deschiderii procedurii insolvenței față de debitorul pârât ulterior închiderii dezbaterilor sau în cursul soluționării căilor de atac, să judece toate căile de atac.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

Admisibilitatea recursului în interesul legii

79. Potrivit dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă: „Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale

curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.”

80. Conform prevederilor art. 515 din Codul de procedură civilă:

„Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii.”

81. Textele de lege menționate stabilesc condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiției pentru pronunțarea unei decizii în interesul legii, determinând, în același timp, și limitele analizei instanței în soluționarea acesteia.

82. Procedând la verificarea legalității investiției, în acord cu prevederile art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că instanța supremă a fost legal investită de Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării deciziei în interesul legii, colegiul de conducere al instanței făcând parte din categoria subiecților ce pot promova recurs în interesul legii.

83. În ceea ce privește condițiile de admisibilitate ce trebuie îndeplinite cumulativ: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept (i); această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești (ii); dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive (iii); hotărârile judecătorești să fie anexate sesizării, se constată că toate acestea sunt îndeplinite.

84. Astfel, din înscrisurile anexate memoriului înaintat rezultă că se identifică practică neunitară la nivelul instanțelor; în acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazuri de speță, a exprimat puncte de vedere diferite, concretizate în hotărâri judecătorești definitive, conturându-se orientările divergente întemeiate pe interpretarea și aplicarea acelorași prevederi legale, ceea ce justifică necesitatea pronunțării unei decizii care să asigure unificarea jurisprudenței.

85. În ceea ce privește însă limitele prezentei sesizări, se impune a face câteva observații preliminare. Astfel, practica judiciară relevantă anexată vizează două probleme de drept rezolvate neunitar atât de către instanța supremă, cât și de către curțile de apel. Prin hotărârile judecătorești supuse analizei s-a evaluat, pe lângă chestiunea de a ști care este conduita procesuală a instanței de control judiciar investite atât cu calea de atac a creditorului, cât și cu cea a debitorului, și problema raportului dintre prevederile art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 și dispozițiile din norma-cadru a acestui act normativ, respectiv cele din art. 75.

86. Această din urmă chestiune de drept, ce a generat jurisprudență divergentă consistentă, a făcut obiectul unei alte decizii de unificare, anume Decizia nr. 19 din 3 octombrie 2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1061 din 2 noiembrie 2022.

87. Prin urmare, analiza realizată în prezenta decizie se va limita doar la prima problemă de drept enunțată anterior. Nu în ultimul rând, se constată că jurisprudența ce reflectă opiniile divergente a fost conturată în cadrul soluționării căilor de atac în reformare (apelul și recursul). Ca atare, problema de drept de față vizează soluțiile pe care le poate pronunța instanța ierarhic superioară celei care a pronunțat hotărârea, atunci când este investită cu căi de atac în reformare promovate atât de către debitorul în insolvență, cât și de către creditor.

88. Așadar, recursul în interesul legii îndeplinește, în limitele precizate anterior, condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 514-515 din Codul de procedură civilă.

Analiza problemei de drept ce face obiectul recursului în interesul legii

89. Situația premisă generatoare de practică neunitară constă în promovarea unei acțiuni judiciare pentru realizarea unei creanțe împotriva averii debitorului anterior deschiderii procedurii insolvenței împotriva pârâtei din litigiul de drept comun și admiterii doar în parte a pretențiilor deduse judecății. Dacă intervine deschiderea procedurii insolvenței pârâtului în timpul procesului, după închiderea dezbaterilor sau în cursul judecății căilor de atac promovate atât de către debitor, cât și de către creditor, se pune problema de a determina care va fi soluția adoptată de instanța de control judiciar.

90. Într-o primă opinie, îmbrățișată nu doar de o parte a jurisprudenței, ci și de o parte a doctrinei (a se vedea, în acest sens, I. Sorescu, „Codul insolvenței. Note. Corelații. Explicații” — coord. Gheorghe Piperea, pag. 460), calea de atac declarată de creditor se suspendă sau, după caz, încetează, în timp ce calea de atac promovată de debitor va fi judecată potrivit dispozițiilor art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014. În argumentarea acestei opinii s-a susținut că alin. (1) al art. 75 din legea anterior menționată instituie regula suspendării *ope legis* a oricărei acțiuni prin care un creditor pretinde o creanță pentru recuperarea căreia a promovat o acțiune în pretenții pe calea dreptului comun, în condițiile în care, pe parcursul procesului, debitorul (pârât) intră în procedura insolvenței. Cum calea de atac formulată de creditor este o formă de manifestare a acțiunii civile, în sensul prevederilor art. 29 din Codul de procedură civilă, și judecata acesteia se suspendă, potrivit regulii instituite de art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014. În cazul în care hotărârea de deschidere a procedurii insolvenței rămâne definitivă, calea de atac promovată de creditor încetează.

91. Potrivit acestui punct de vedere, în aceste circumstanțe, creditorului nu îi rămâne decât posibilitatea de a formula o cerere de admitere a creanței, în cadrul procedurii insolvenței, care, în baza art. 102 alin. (3) din Legea nr. 85/2014, poate fi făcută chiar dacă respectiva creanță nu este stabilită printr-un titlu. Cât privește calea de atac formulată de debitor, s-a reținut că aceasta se judecă, întrucât numai debitorului legea îi permite să atace hotărârea nefavorabilă și să încerce desființarea ei, printr-o normă de excepție, respectiv cea cuprinsă în art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014. Or, excepțiile sunt de strictă interpretare și aplicare, astfel că nu pot fi extinse la situația căilor de atac promovate atât de către debitor, cât și de către creditor împotriva aceleiași hotărâri.

92. Conform celei de-a doua opinii exprimate în jurisprudență, în cazul în care atât debitorul, cât și creditorul au formulat căi de atac împotriva aceleiași hotărâri, se impune judecata ambelor căi de atac. S-a susținut că judecata căilor de atac nu poate fi divizată, având în vedere unicitatea obiectului acestora, respectiv hotărârea judecătorească supusă apelului sau, după caz, recursului. S-a mai relevat faptul că cele două căi de atac sunt indisolubil legate, din moment ce există o unică chestiune litigioasă, astfel că considerente de echitate a procedurii, în sensul art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, nu permit doar analiza argumentelor debitorului cu privire la existența și întinderea creanței litigioase, în vreme ce creditorului i s-ar nega dreptul de a-i fi evaluate argumentele dezvoltate în propria cale de atac, ce vizează același raport juridic.

93. Această din urmă opinie este cea corectă.

94. Conform art. 75 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2014, „De la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului”. Acest efect este o expresie a caracterului colectiv, concursual și egalitar al procedurii insolvenței. Astfel, este împiedicată lichidarea prematură și necoordonată a averii debitorului. Suspendarea de drept profită atât debitorului, asigurându-i o șansă de reorganizare prin protejarea temporară a averii, cât și creditorilor. Aceștia din urmă se constituie într-o colectivitate organizată, cu interese comune față de debitor, cu șanse de recuperare ordonată și egalitară a creanțelor sau de împărțire echitabilă a riscului de pierdere a acelorași creanțe.

95. Din textul de lege sus-citat rezultă că nu se suspendă decât acțiunile pentru recuperarea creanțelor, nu și cele care au ca obiect rezilierea/rezoluțiunea contractelor pentru neexecutare, acțiunile prin care se solicită anularea unui act juridic, acțiunile reale etc. În situația în care astfel de acțiuni în anulare, reziliere sau rezoluțiune au și capete de cerere subsidiare, constând în restituirea prestațiilor sau acoperirea unor prejudicii ca urmare a admiterii capătului principal de cerere, acestea vor fi disjuncte și suspendate în temeiul art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014.

96. În ceea ce privește momentul de la care se declanșează suspendarea acțiunilor și măsurilor de executare silită, acesta este explicit prevăzut de art. 75 alin. (1) din Codul insolvenței, respectiv de la data deschiderii procedurii, astfel cum este definită de prevederile art. 5 alin. (1) pct. 25 din Legea nr. 85/2014: „data deschiderii procedurii reprezintă:

- a) în cazul cererii debitorului de deschidere a procedurii, data pronunțării încheierii judecătorului-sindic, prevăzută la art. 71;
- b) în cazul cererii creditorului de deschidere a procedurii, data pronunțării sentinței judecătorului-sindic, prevăzută la art. 72;
- c) în cazul insolvenței transfrontaliere, momentul la care hotărârea de deschidere a procedurii produce efecte, chiar dacă aceasta nu are caracter definitiv”.

97. Acțiunile și executările silite suspendate prin efectul deschiderii procedurii vor putea fi repuse pe rol în ipoteza revocării sau a desființării hotărârii de deschidere a procedurii insolvenței, adică, ca urmare a admiterii opoziției creditorilor împotriva deschiderii procedurii ori a apelului împotriva sentinței sau încheierii de deschidere a procedurii. Desființarea hotărârii de deschidere a procedurii are efecte retroactive, considerându-se că debitorul nu a fost în procedura insolvenței. De asemenea, art. 75 alin. (1) teza a III-a din Legea nr. 85/2014 prevede și posibilitatea repunerii pe rol a procedurilor suspendate, în cazul închiderii procedurii în temeiul art. 178 din același act normativ, text de lege potrivit căruia judecătorul-sindic va închide procedura fără să dispună radierea debitorului din registrul în care este înregistrat, dacă toți creditorii din tabelul definitiv al creanțelor primesc sumele care li se datorează sau renunță la judecată în perioada de observație.

98. În cazul în care hotărârea de deschidere a procedurii rămâne definitivă, acțiunile și executările silite încetează, în temeiul art. 75 alin. (1) teza finală din Legea nr. 85/2014. Practic, instanța de drept comun se dezinvestește, fără a soluționa cauza.

99. Din cele mai sus arătate rezultă că, pentru atingerea scopului procedurii insolvenței, astfel cum este definit de prevederile art. 2 din Legea nr. 85/2014, legiuitorul a prevăzut unele limitări ale drepturilor creditorilor de a finaliza, începând cu data deschiderii procedurii, demersuri judiciare sau extrajudiciare paralele procedurii colective, de natură a face imposibilă evaluarea activului debitorului sau a masei pasive. Creditorii vor

fi obligați să își valorifice drepturile numai în cadrul procedurii insolvenței, prin depunerea cererilor de admitere a creanțelor.

100. Urmează a analiza care sunt remediile puse la îndemâna creditorului de procedura specială a insolvenței, în situația în care, anterior deschiderii acesteia, acțiunea sa în realizarea creanței a primit o soluție nefavorabilă. În mod evident, căile de atac pe care le formulează doar creditorul, ca formă de obiectivare a acțiunii civile, în fața instanțelor de drept comun, vor fi suspendate de drept sau, după caz, vor înceta.

101. În această situație, creditorul va putea să depună declarație de creanță, iar, dacă există doar o hotărâre pronunțată de prima instanță, care nu are caracter executoriu, creanța va fi supusă verificării administratorului judiciar. În cadrul acestei proceduri, practicianul în insolvență (după caz, administratorul judiciar, în cadrul procedurii generale, sau lichidatorul judiciar, în cadrul procedurii simplificate) va fi ținut să verifice fiecare cerere și documentele depuse în dovedirea acesteia, să efectueze o cercetare amănunțită pentru a stabili legitimitatea, valoarea exactă și prioritatea fiecărei creanțe, conform art. 106 alin. (1) din Legea nr. 85/2014.

102. Cum, potrivit art. 105 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, nu vor fi supuse verificării creanțele constatate prin hotărâri judecătorești executorii, rezultă, *per a contrario*, că practicianul în insolvență are dreptul și obligația de a verifica creanțele constatate prin hotărâri judecătorești ce nu au acest caracter. Rezultă, astfel, din coroborarea prevederilor art. 75 alin. (1) și art. 105 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 că legea specială instituie o veritabilă excepție de la prevederile de drept comun cuprinse în art. 430 alin. (4) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora sentința de primă instanță se bucură de autoritate de lucru judecat provizorie.

103. O asemenea derogare este pe deplin justificată, câtă vreme, după rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii, procesele suspendate încetează, ceea ce atrage imposibilitatea derulării gradelor de jurisdicție subsecvente. Altfel spus, hotărârile defavorabile creditorului, pronunțate de instanțele de drept comun, nu vor rămâne niciodată definitive.

104. Creditorul este beneficiarul unui remediu efectiv în cadrul procedurii insolvenței chiar și în situația în care instanțele de drept comun au pronunțat împotriva sa o hotărâre nefavorabilă executorie, cum ar fi, de exemplu, o decizie în apel, în condițiile în care calea de atac a recursului, declarată exclusiv de această parte, nu mai poate fi soluționată. Într-adevăr, creanțele constatate prin hotărâri judecătorești executorii sau hotărâri arbitrale executorii sunt excluse de la verificarea realizată de practicianul în insolvență, potrivit art. 105 alin. (1) din Legea nr. 85/2014. Însă toate susținerile creditorului, relative la fondul raportului juridic, care nu mai pot fi valorificate prin intermediul căii de atac, pot face obiectul contestației prevăzute de art. 111 alin. (1) și (2) din Legea nr. 85/2014.

105. Potrivit textului de lege sus-arătat, debitorul, creditorii și orice altă parte interesată vor putea să formuleze contestații față de tabelul de creanțe, cu privire la creanțele și drepturile trecute sau, după caz, netrecute de practicianul în insolvență în tabel. Contestațiile, ce intră în competența judecătorului-sindic, au natură contencioasă, principiul contradictorialității fiind pe deplin aplicabil, iar dovedirea creanței în această procedură judiciară se va face prin orice mijloc de probă. Este vorba de o procedură judiciară ce beneficiază de două grade de jurisdicție, întrucât hotărârile judecătorului-sindic sunt supuse apelului.

106. Deschiderea procedurii insolvenței determină, potrivit considerentelor ce precedă, schimbarea competenței materiale și a competenței specializate (materiale procesuale) pentru verificarea și executarea creanțelor creditorilor, de la instanțele

de drept comun sau convenționale (instanțe judecătorești, arbitrale, executori judecătorești sau alte instanțe de executare) la organele care aplică procedura insolvenței (administratorul sau lichidatorul judiciar și judecătorul-sindic). Astfel, se creează un cadru unitar, colectiv, în care creditorii unui debitor comun să își poată valorifica drepturile.

107. Urmează a verifica, în continuare, dacă acest deziderat, al evitării existenței unor proceduri paralele cu procedura specială a insolvenței, mai poate fi atins în situația în care, în procedura de drept comun, pretențiile creditorului au fost admise doar în parte și ambele părți din litigiu au declarat căi de atac.

108. În ipoteza în care doar debitorul a primit o hotărâre nefavorabilă, acesta poate exercita căile de atac în fața instanțelor de drept comun, în vreme ce creditorul, a cărui creanță este constatată printr-o hotărâre judecătorească nedefinitivă, executorie sau neexecutorie, va depune declarație de creanță. Creanța va face obiectul verificărilor practicianului în insolvență, în situația în care nu este exceptată de la o atare procedură, sau va fi înscrisă în tabelul preliminar fără verificare, când titlul ce o constată are forță executorie. În orice caz, debitorul, mai exact administratorul special, va contesta decizia administratorului/lichidatorului judiciar de înscriere a unei astfel de creanțe, câtă vreme sunt în curs de soluționare căile sale de atac în fața instanțelor de drept comun. Riscul derulării unor proceduri paralele este facil de evitat, întrucât judecătorul-sindic poate suspenda judecata contestației până la soluționarea definitivă a litigiului de drept comun (a căilor de atac declarate de debitor).

109. Oricare ar fi traseul litigiilor derulate în cadrul procedurii insolvenței, în ipoteza în care hotărârea judecătorească executorie este anulată, casată sau modificată în căile de atac, practicianul în insolvență va fi ținut să refacă tabelul de creanțe în mod corespunzător, atunci când instanța dezleagă fondul dedus judecării. În situația în care instanțele de casare, anulare sau retractare nu rezolvă fondul creanțelor, atunci practicianul în insolvență va trebui să verifice creanța derivată dintr-o hotărâre cândva executorie, dar ulterior desființată, și să notifice creditorii în cazul neînscriserii sau înscrierii parțiale. Creditorii astfel informați vor putea formula contestații. Practic, în această ultimă teză reglementată de prevederile art. 105 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 se pornește de la premisa admiterii căii de atac a debitorului și trimiterii cauzei spre rejudecare primei instanțe. Or, în primul grad de jurisdicție în fond intervine un impediment dirimant în continuarea judecării, anume suspendarea de drept a acțiunilor în realizarea creanțelor împotriva debitorului.

110. Dacă această ipoteză, a excepției de la regula suspendării de drept/încetării acțiunilor pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului, prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) teza întâi din Codul insolvenței, ar putea fi limitată doar la calea de atac promovată de debitor, deși împotriva aceleiași hotărâri a declarat cale de atac și partea adversă, atunci ar trebui ca norma specială să deroge explicit de la dreptul comun, respectiv de la norme și principii fundamentale ale Codului de procedură civilă.

111. Relația dintre Legea nr. 85/2014 și Codul de procedură civilă este definită de prevederile art. 342 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, în sensul că dispozițiile legii speciale se completează cu cele ale legii generale, „în măsura în care nu contravin”. Potrivit normelor de tehnică legislativă cuprinse în dispozițiile art. 15 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, o reglementare este derogatorie dacă soluțiile legislative referitoare la o anumită situație determinată cuprind norme

diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri. Altfel spus, dacă norma specială nu reglementează, ea se complinește cu cea generală, deoarece, de regulă, norma specială reglementează numai sub unele aspecte, pentru cele omise aplicându-se, în continuare, norma de drept comun.

112. Din această perspectivă se constată, sub un prim aspect, că legea specială a insolvenței nu derogă expres de la normele procesual civile ce reglementează procedura și efectele suspendării judecării sau regulile generale de judecată a căilor de atac. Practic, nu reglementează ipoteza declarării căilor de atac atât de către debitor, cât și de către creditor împotriva aceleiași hotărâri prin care s-a soluționat o acțiune în realizarea unei creanțe, anterior deschiderii procedurii insolvenței.

113. Sub un al doilea aspect, al eventualei derogări implicite a prevederilor art. 75 alin. (1), coroborate cu cele ale art. 75 alin. (2) lit. a) teza întâi din Legea nr. 85/2014, de la normele procesual civile de drept comun, se va realiza un test de compatibilitate. Cu alte cuvinte, a fi compatibil cu procedura insolvenței poate reprezenta și un test al echilibrului, în sensul în care normele specifice materiei insolvenței pot fi interpretate doar până la limita care le lasă nealterate funcțiile lor definitorii.

114. Prin urmare, s-a apreciat necesar a se evalua, în continuare, modul în care normele juridice speciale ar trebui să interacționeze cu cele generale, pentru a oferi o soluție problemei de compatibilitate.

115. Astfel, natura juridică a suspendării acțiunilor judiciare având ca obiect realizarea creanțelor asupra averii debitorului poate fi identificată prin raportare la prevederile dreptului comun în materie din Codul de procedură civilă. Dispozițiile art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 instituie un incident procedural, un caz de suspendare de drept (*ope legis*) a acțiunilor aflate pe rolul instanțelor care, din punctul de vedere al sediului materiei, este reglementat de art. 412 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia „judecarea cauzelor se suspendă de drept în alte cazuri prevăzute de lege”.

116. Suspendarea judecării are un efect general, în sensul că operează în bloc, față de toate părțile din proces, indiferent de calitatea acestora (reclamant, pârât, intervenient voluntar etc.). Așadar, în cazul cererilor conexate sau al cererilor de intervenție voluntară sau forțată, apariția unei cauze de suspendare în privința uneia dintre părți sau a uneia dintre cereri are drept consecință suspendarea totală a judecării, având în vedere că procesul constituie un tot unitar, urmând a se pronunța o singură soluție în privința tuturor părților. Însă, așa cum s-a mai arătat în precedentele considerente, dacă se ivește o împrejurare care justifică suspendarea doar cu privire la una dintre cereri, cum ar fi, de exemplu, cererea de realizare a creanței împotriva debitorului, alăturată cererii reconvenționale prin care debitorul însuși are pretenții împotriva creditorului-reclamant, instanța ar putea să dispună disjungerea acesteia de cererea principală și să continue judecata ei, în măsura în care legea permite disjungerea. Însă instanța nu poate să dispună disjungerea unei căi de atac declarate de una dintre părțile în litigiu de calea de atac declarată de partea adversă împotriva aceleiași hotărâri și să continue doar judecata apelului/recursului promovată de debitor.

117. Obiectul acestor căi de atac este unic, nefiind altul decât însăși hotărârea atacată. Prin intermediul acestora se poate contesta în fața unei instanțe superioare fie nerespectarea de către instanța ce a pronunțat hotărârea atacată a condițiilor formale în care trebuie să aibă loc judecata, fie faptul că raționamentul jurisdicțional este inexact (calificarea faptelor este

eronată; efectul juridic a fost greșit dedus, deoarece nu corespunde condițiilor de aplicare a normei de drept substanțial; sancțiunea pronunțată este greșită). Existența căilor de atac constituie pentru părți o garanție a respectării drepturilor lor fundamentale și le conferă posibilitatea de a solicita remedierea eventualelor erori judiciare. Astfel, ar fi de neconceput ca, în situația în care exercițiul lor este prevăzut de lege, să fie recunoscut doar unora dintre părțile din proces.

118. Atunci când legea specială prevede că se suspendă acțiunile judiciare pentru realizarea creanțelor împotriva debitorului sau, după caz, încetează, oricare ar fi forma de obiectivare a acțiunii, deci inclusiv în etapa căilor de atac, legea nu are în vedere consolidarea hotărârilor pronunțate de instanțele de drept comun, anterior deschiderii procedurii. Dimpotrivă, după rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii, devine imposibilă parcurgerea gradelor de jurisdicție ulterioare, iar hotărârile deja pronunțate nu vor deveni definitive. Altfel spus, procesul civil încetează în fața instanțelor ordinare, iar organele care aplică procedura insolvenței dobândesc plenitudine de jurisdicție în stabilirea și satisfacerea creanțelor asupra averii debitorului.

119. Legea specială instituind o excepție de la regula suspendării/încetării de drept a proceselor în fața instanțelor de drept comun, în cazul căilor de atac în reformare declarate de debitor, norma de excepție trebuie interpretată în sensul că se aplică și apelului/recursului declarat de creditor împotriva aceleiași hotărâri.

120. Astfel, potrivit prevederilor generale ale Codului de procedură civilă, căile de atac în reformare declarate de părți împotriva unei hotărâri trebuie soluționate de același complet, printr-o singură decizie. Conform art. 471 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, apelul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, sub sancțiunea nulității, iar președintele instanței va înainta dosarul instanței de apel, împreună cu apelurile formulate, numai după împlinirea termenului de apel pentru toate părțile.

121. Rațiunea acestei reguli, introdusă în legislația procesuală civilă română încă din anul 1943, a fost, potrivit doctrinei de la acea epocă, evitarea „împrăștierii apelurilor la secțiuni și chiar instanțe diferite, amânări pentru conexare, discuțiuni în legătură cu autoritatea de lucru judecat dedusă din respingerea unuia dintre apeluri și surprize cu privire la investirea hotărârii primei instanțe”. (I. Stoenescu, Gh. Păduraru, G.V. Protopopescu — „Accelerarea judecăților”, Editura Tiparul Românesc, 1947). De asemenea, potrivit art. 475 alin. (1) din Codul de procedură civilă, o obligație importantă a președintelui instanței, în etapa pregătirii judecății apelului, este aceea de a repartiza apelurile făcute împotriva aceleiași hotărâri la același complet. În aceiași termeni imperativi, legea prevede că, în situația în care apelurile împotriva aceleiași sentințe au fost totuși repartizate la complete diferite, completul cel din urmă investit are obligația să ia măsuri pentru trimiterea apelului celui întâi investit.

122. Aceleași reguli sunt aplicabile și în materia recursului, întrucât prevederile art. 490 din Codul de procedură civilă fac trimitere explicită la ele. Este o exigență firească, menită a garanta pronunțarea unei soluții unitare cu privire la toate căile de atac declarate în cauză. Chiar dacă s-ar presupune, prin reducere la absurd, că legea specială a insolvenței derogă de la principiul fundamental al procesului civil, potrivit căruia procesul civil este un tot unitar și se pronunță o singură soluție pentru toate părțile din proces, ar fi indispensabil ca, în această ipoteză, creditorul să regăsească un remediu efectiv în cadrul procedurii

insolvenței, de natură a-i garanta efectiv dreptul de a fi ascultat asupra pretențiilor și criticilor sale. O asemenea soluție nu este însă reglementată *de lege lata*.

123. Creditorul va formula declarație și cu privire la partea de creanță sau drepturile nerecunoscute de instanțele de drept comun, ce fac obiectul criticilor din apelul/recursul suspendat sau, după caz, încetat. Împotriva deciziei practicianului în insolvență creditorul are la dispoziție calea contestației. Judecătorul-sindic va avea însă în vedere că același raport juridic litigios este supus examinării instanței de control judiciar de drept comun, având la dispoziție inclusiv soluția suspendării contestației, față de faptul că derularea unor proceduri paralele relative la aspecte strâns legate între ele riscă să conducă la pronunțarea de hotărâri contradictorii.

124. În cadrul acestui scenariu se ridică totuși problema salvagărdării drepturilor creditorului în cadrul procedurilor de drept comun. El își va putea formula toate apărările, în calitate de intimat, în raport cu calea de atac declarată de debitor. Însă, în mod evident, demersul instanței de control judiciar, în cazul în care se consideră investită doar cu o singură cale de atac, anume cea a debitorului, este îngreunat de principiul neînrăutățirii situației părții în propria cale de atac, prevăzută de art. 481 din Codul de procedură civilă. Așadar, nesoluționând și calea de atac declarată de creditor, controlul judiciar nu este bilateral, instanța nu este investită plenar, iar egalitatea părților și contradictorialitatea exclud beneficiul ce decurge din exercitarea solitară a căii de atac.

125. Relativ la aceeași ipoteză, în care s-ar accepta că legea specială a insolvenței nu este compatibilă, nu se completează cu principiile de drept comun, potrivit cărora toate căile de atac în reformare împotriva aceleiași hotărâri se soluționează printr-o singură hotărâre, se va analiza în continuare care ar putea fi intenția legiuitorului de a legifera într-o asemenea manieră.

126. Acțiunile judiciare supuse suspendării de drept sunt proceduri judiciare care tind la stabilirea unei creanțe bănești împotriva debitorului, care au drept scop obținerea de către creditor a unui titlu executoriu împotriva debitorului. Pe calea excepției instituite de art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 au fost excluse de la suspendare, respectiv încetare căile de atac promovate de debitor. Prin urmare, dacă un debitor pierde o acțiune formulată de creditor, legea îi permite să atace hotărârea nefavorabilă și să încerce desființarea ei. Probabil, intenția legiuitorului a fost aceea de a-i pune debitorului la dispoziție o cale mai facilă și mai rapidă al cărei rezultat scontat este diminuarea masei pasive, deși același rezultat putea fi atins și pe calea contestației la creanță. Cert este faptul că, în ipoteza în care s-ar aprecia că, deși împotriva aceleiași hotărâri a promovat cale de atac și creditorul, aceasta rămâne nesoluționată, prin efectul încetării judecății acesteia, scopul urmărit de legiuitor nu poate fi realizat.

127. Hotărârea judecătorească reprezintă actul de dispoziție al instanței de judecată cu privire la pretențiile pe care părțile le-au dedus judecății, fiind deci actul final al judecății. Scopul urmărit de legiuitor prin această dispoziție de excepție din art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 85/2014 a fost acela ca debitorul să obțină pe calea dreptului comun o hotărâre definitivă, pe care să o opună pretențiilor creditorului formulate în cadrul procedurii insolvenței. Este adevărat că autoritatea de lucru judecat nu este legată exclusiv de hotărârile definitive, ci, așa cum prevede art. 430 alin. (1) din Codul de procedură civilă, acest efect se produce din momentul pronunțării hotărârii judecătorești. Cu toate acestea, în cazul în care hotărârea este supusă

apelului sau recursului, autoritatea de lucru judecat este provizorie, urmând a se consolida sau desființa în funcție de soluția eventualului apel, respectiv recurs.

128. Hotărârile definitive sunt acelea care nu mai pot fi atacate nici cu apel, nici cu recurs, așa cum rezultă din enumerarea realizată de prevederile art. 634 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Or, dacă s-ar presupune, prin absurd, că instanța de control judiciar poate soluționa doar calea de atac promovată de debitor și înceta (lăsa nesoluționată) calea de atac declarată de creditor, atunci acea hotărâre nu este definitivă. Ea va reprezenta, după caz, o hotărâre dată în primă instanță și atacată cu apel de creditor sau o hotărâre dată în apel și atacată cu recurs de creditor, în ambele cazuri instanța dezinvestindu-se și lăsând nesoluționate aceste căi de atac.

129. De altfel, dată fiind unicitatea hotărârii atacate, prin ipoteză, atât de către debitor, cât și de către creditor, instanța de control judiciar nu poate pronunța o hotărâre parțială, prin care să nu rezolve în întregime procesul și să dezinvestească instanța de întregul dosar. Codul de procedură civilă nu recunoaște posibilitatea instanței de a pronunța o hotărâre parțială decât la cererea reclamantului, dacă pârâtul recunoaște pur și simplu în fața instanței și în mod expres o parte din pretențiile reclamantului. În rest, din punctul de vedere al conținutului lor, hotărârile nu pot fi decât integrale. În acest

context, examinarea completă a căilor de atac presupune judecarea împreună a căilor de atac declarate deopotrivă de creditor, respectiv de debitor.

130. Față de cele mai sus arătate, prevederile art. 75 alin. (1) coroborate cu cele stipulate de art. 75 alin. (2) lit. a) teza întâi din Legea nr. 85/2014 nu derogă de la prevederile de drept comun ale Codului de procedură civilă, care obligă instanța de control judiciar, investită cu căi de atac în reformare promovate atât de debitor, cât și de creditor, în condițiile deschiderii procedurii insolvenței față de debitorul pârât ulterior închiderii dezbaterilor sau în cursul soluționării căilor de atac, să judece toate căile de atac. A aprecia în sens contrar, respectiv că doar calea de atac a debitorului este exceptată de la suspendarea de drept/încetare, ar reprezenta, conform principiului logicii formale, a permite continuarea unor demersuri procesuale în fața instanțelor de drept comun fără finalitate sau rațiune practică.

131. În consecință, constatând existența unor hotărâri judecătorești definitive contradictorii, pronunțate în interpretarea și aplicarea aceluiași prevederi legale, în abordarea problemei de compatibilitate între normele specifice materiei insolvenței și cele de drept comun, ale Codului de procedură civilă, se impune admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii de unificare a practicii judiciare.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 517, cu referire la art. 514 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea art. 75 alin. (1) coroborat cu cele stipulate de art. 75 alin. (2) lit. a) teza întâi din Legea nr. 85/2014, dispozițiile Codului insolvenței nu derogă de la prevederile de drept comun ale Codului de procedură civilă, care obligă instanța de control judiciar, investită cu căi de atac în reformare promovate atât de debitor, cât și de creditor, în condițiile deschiderii procedurii insolvenței față de debitorul pârât ulterior închiderii dezbaterilor sau în cursul soluționării căilor de atac, să judece toate căile de atac.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 18 noiembrie 2024.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

CORINA-ALINA CORBU

Magistrat-asistent,

Ileana Peligrad

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329

C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR

și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.

Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.

Pentru publicări, încărcăți actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

